

PROTOCOL:
Stappenplan
Stalkingsonderzoek
Regiopolitie Gelderland -Zuid

STALKING

Geert Theloosen
Coordinator criminaliteit
Team Stadscentrum
District Stad Nijmegen

Protocol aanpak stalking (belagen)

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding
 1. Doelstelling
2. Probleemstelling
3. Gedragingen daders en slachtoffers
 1. daders
 2. slachtoffers
4. Stappenplan wat doet de politie?
 1. aangifte
 2. heterdaad
 3. proces-verbaal
 4. gemoedstoestand slachtoffer.
5. Stroomschema
6. Bijlage (brief voor slachtoffers van huiselijk geweld)

In dit stappenplan zijn door mij diverse bronnen uit de wetenschap, journalistiek en jurisprudentie geraadpleegd om de informatie te schikken in een voor de politie bruikbare handleiding.

Deze bronnen worden hieronder verder niet benoemd maar zijn bij mij bekend.

Geert Theloosen.

1. INLEIDING

In aansluiting op de aanpak Huiselijk Geweld ontstond bij politiemensen de behoefte aan een nadere uitleg van "stalking". Veelal is stalking het gevolg van huiselijk geweld omdat de dader zich tekort voelt gedaan, maar ook uit een obsessieve gedachtegang door bezitsgedrag, liefde of andere psychische overwegingen.

De aanpak stalking kan erg complex zijn, zowel voor het slachtoffer als voor de politie.

Het slachtoffer weet vaak niet hoe te reageren en kent de gedragingen van een dader niet.

De politie kan met een plan van aanpak een aangifte van stalking opnemen en het slachtoffer van goede informatie voorzien om de dader aan te houden.

Bij stalking is er altijd een begin, een tijdspanne en een eind. De dader moet zich over een bepaalde periode uitten in gedrag. Het slachtoffer moet samen met de politie het gedrag van de dader herkenbaar maken zodat met vrucht een aangifte opgenomen kan worden.

1.1 DOELSTELLING

Uitvoering te geven aan de op 12 juli 2000 in werking getreden nieuwe artikel 285b in het Wetboek van Strafrecht, op grond waarvan belaging of "Stalking" strafbaar is gesteld door het opstellen van een protocol of stappenplan voor de politie.

Art. 285b van het Wetboek van Strafrecht

1. Hij, die wederrechtelijk stelselmatig opzettelijk inbreuk maakt op eens anders persoonlijke levenssfeer met het oogmerk die ander te dwingen iets te doen, niet te doen of te dulden dan wel vrees aan te jagen wordt, als schuldig aan belaging, gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of een geldboete van de vierde categorie.
2. Vervolging vindt niet plaats dan op klacht van hem tegen wie het misdrijf is begaan.

Definitie stalking;

Grofweg kunnen twee soorten definities worden onderscheiden;

- a. Een klinisch-psychologische, waarbij belaging wordt gedefinieerd als een of meer gedragingen die repetitief (herhaling) gericht zijn op een individu en die door hem of haar als onwelkom en inbreukmakend worden ervaren en angst aanjagen.
- b. De wettelijke definitie, (art. 285b WvS) waarbij belaging wordt omschreven als het stelselmatig opzettelijk inbreuk maken op iemands anders persoonlijke levenssfeer met het oogmerk die ander te dwingen iets te doen, niet te doen of te dulden dan wel vrees aan te jagen.

Uitleg stalking;

Stalking is een Engelse jachtterm en heeft de betekenis van een jager die het wild besluipt. Het Nederlandse woord is belagen, of volgens van Dale:

Iemand die een ander leven of vrijheid op arglistige, bedekte wijze bedreigd.

Er bestaan verschillende definities van stalking. Allemaal beschrijven ze een situatie waarin het slachtoffer voortdurend wordt achtervolgd en lastig gevallen.

2. PROBLEEMSTELLING

Daders van stalking zijn vaak onvoorspelbaar maar ook de slachtoffers. Alle deskundigen zijn van min of meer van mening dat alle stalkers verschillend zijn. Dit maakt het bijzonder moeilijk om het gedrag in een categorie onder te brengen en om strategieën te ontwikkelen om dat gedrag aan te pakken. Bij huiselijk geweld bijvoorbeeld merkt men vaak dat slachtoffers in een afhankelijkheidspositie ten opzichte van de dader zitten, maar ook daders van stalking zijn onder te verdelen in groepen, zoals;

1. Verliefde of romantische belagers,
2. Ex-partners stalkers,
3. Obsessionele waan-stalkers of psychotische stalkers.
Waandenkbeelden zijn voor hen reëel Vanuit dat denkbeeld wordt het slachtoffer geterroriseerd omdat zij menen dat het slachtoffer van hen houdt en dat zelf nog niet weet en overtuigd dient te worden. (Zgn. erotomanen. Hij is vaak geheel of gedeeltelijk ontoerekeningsvatbaar. Bijvoorbeeld de fan van een beroemdheid, cliënten van advocaten, patiënten etc.(ook) zonder dat er sprake was van een affectieve relatie met de belager.
4. Sadistische stalkers of psychopathische stalkers.
Hebben een persoonlijkheidsstoornis van waaruit zij de macht uitoefenen op het slachtoffer. Zijn vaak geheel toerekeningsvatbaar. Kans is groot dat deze dader overgaat tot gewelddadigheden.

Veel belagers functioneren normaal in de maatschappij terwijl zij tegelijkertijd het leven van hun slachtoffer verpesten. Zij komen zeer betrouwbaar en overtuigend over, wanneer zij door derden op hun gedragingen worden aangesproken. Ze zijn zelfverzekerd en doen zich soms voor als slachtoffer. Het werkelijke slachtoffer, dat door de belaging angstig en onzeker is geworden, wordt soms niet geloofd en zodoende nog verder in een isolement gedrongen.

We beperken ons tot de meest voorkomende vormen van stalking;

- a. *de simple obsessionele dader van stalking*
 - b. *de love obsessionele dader van stalking.*
- A. De eerste groep daders bestaat voor 85% uit mannen. Deze stalkers kennen hun "slachtoffer" persoonlijk en hebben veelal een intieme relatie met deze persoon gehad. In de meeste relaties was sprake van zowel geestelijke als fysieke mishandeling. Een deel van de groep slachtoffers zijn ook seksueel misbruikt. Het profiel van de eerste categorie dader is dat zij lijden aan een borderline stoornis met narcistische, theatrale en antisociale invloeden. Als gevolg van een problematische jeugd hebben stalkers geen normale ontwikkeling doorgemaakt waardoor het aangaan van een relatie nagenoeg altijd tot mislukken is gedoemd. In feite zoeken zij iemand die structuur en inhoud aan hun leven kan geven en halen zij hun eigenwaarde (de macht over) uit hun "slachtoffer". Stalkers zijn zeer egoïstisch kunnen overdreven emotionele reacties vertonen op kritiek van anderen en hebben meestal een drank en / of drugprobleem.
- B De tweede groep daders van stalking lijden een psychiatrische stoornis. Ook vrouwen behoren veelal tot deze groep. De love stalkers zijn aangewezen op mensen die ze nauwelijks kennen, of op relaties die in hun fantasie bestaan. Zij verzinnen hele scenario's met daarin een hoofdrol voor hun slachtoffer. Zij dwingen hun slachtoffer met hun fantasieën mee te doen en zijn overtuigd van hun medewerking. Bij weigering volgt een scala van geweld en intimidaties. Dit heeft in een aantal gevallen geleid tot de dood van het slachtoffer. De love stalker is ontoerekeningsvatbaar en kan zeer gevaarlijk zijn.

3. GEDRAGINGEN DADERS EN SLACHTOFFERS

Voor een uitvoerige uitleg van het gedrag van stalkers verwijs ik naar een onderzoekrapportage van Gerard Staring, Ron van Brussel, Gerrit van Doorn en Jan Hagens in hun LLO 3^e II KW scriptie "*Wanneer liefde omslaat in haat*" (verkrijgbaar bij het projectbureau huiselijk geweld)

Toch wil ik u enkele kenmerken van het gedrag van daders en slachtoffers niet onthouden en deze puntsgewijs aangeven. Voor alle stalkers geldt dat ze niet kunnen verkroppen dat de relatie beëindigd wordt of dat er geen relatie tot stand komt zoals bij de love obsessionele stalker. Zeker is dat in alle gevallen de belaagde hier uiteindelijk voor moet boeten.

De acties van stalkers zijn te divers om op te noemen. Wij beperken ons tot de in Nederland meest voorkomende klachten.

3.1 Gedragingen van daders;

- ▶ telefoonterreur,
- ▶ familie, vrienden en collega's lastig vallen / terroriseren,
- ▶ op straat achtervolgen,
- ▶ dreigen met geweld en/of gebruiken geweld,
- ▶ brieven, mailen,
- ▶ manipuleren van de omgeving van de belaagde door verhalen te vertellen die niet waar zijn, zodat de mensen de belaagde uiteindelijk gaan zien als de dader,
- ▶ vernielingen,
- ▶ doden huisdieren,
- ▶ bestellingen doen op naam belaagde,
- ▶ eindeloze rechtszaken over de voogdij en de inboedel,
- ▶ middels SMS-jes iemand lastig vallen met ongewenste opmerkingen, etc. middels de computer internet,
- ▶ voor de woning of werkplek posten,
- ▶ het ongewenst bestellen van goederen op naam en op rekening van het slachtoffer,
- ▶ het laten bezorgen van grafkransen en het plaatsen van overlijdensadvertenties,
- ▶ het ongevraagd geven van opdrachten op naam van het slachtoffer,
- ▶ het verspreiden van valse geruchten over het slachtoffer,
- ▶ het bekladden van de woning,
- ▶ het beschadigen, vernielen of verplaatsen van goederen,
- ▶ het onder valse voorwendselen informatie inwinnen bij instanties over het slachtoffer,
- ▶ toezenden van ongewenste post, etc.
- ▶ moord

3.2 Gedragingen van slachtoffers;

Het leven van een belaagde wordt voortdurend verstoord door de stalker. Niet alleen de veelheid en intensiteit van de acties van de stalker verstoren het leven van degene die hij of zij stalkt. De constante dreiging en de angst voor wat er kan gebeuren, hebben al een vernietigende invloed op de belaagde. Een slachtoffer van stalking kan geen 'normaal' leven leiden. Bij slachtoffers van bijvoorbeeld een inbraak verloopt de verwerking van deze schokkende gebeurtenis 'gewoon'. De typische stressreacties zoals angst en slaapproblemen verdwijnen in de eerste weken na de traumatische gebeurtenis. Het verschil met stalking is dat de stalker niet weggaat of vergeten kan worden. De stalker is een constante factor in het leven van belaagde. De belaagde heeft dan ook voortdurend last van stressreacties. Een slachtoffer van stalking heeft geen tijd om traumatische ervaringen te verwerken, want de volgende actie van de stalker staat al weer voor de deur. Een belaagde is daarom dan ook 24 uur per dag op haar hoede. Door de voortdurende acties van de stalker en de constante dreiging raakt de belaagde (met gezin) na verloop van tijd in een steeds groter isolement. Enerzijds omdat weinig mensen uiteindelijk door onbegrip, ongeloof of angst nog contact willen houden. Anderzijds omdat de belaagde door teleurstelling, angst en uitputting kiest voor het isolement binnen de vier muren van het eigen huis. In de hoop daar veilig(er) te zijn.

Slachtoffers van stalking kunnen een complete persoonlijkheidsverandering ondergaan. Zelfstandig functionerende mensen kunnen veranderen in angstige, achterdochtige en ook agressieve mensen. Het komt veel voor dat een belaagde zich niet meer kan concentreren en zodoende niet meer functioneert op het werk. Deze mensen gaan vaak na een tijd met ziekteverlof of worden ontslagen. De kans om financieel onafhankelijk te worden en een eigen leven op te bouwen, is hiermee verkeken. Er ligt een enorme druk op moeders die slachtoffer zijn van stalking. Is er bijvoorbeeld sprake van een omgangsregeling met de stalker (vader), dan worden de kinderen 'bewerkt', uitgehoord, mishandeld en zelfs misbruikt of nog erger, vermoord. Daarnaast leeft de moeder voortdurend met de angst dat de kinderen ontvoerd kunnen worden en voelt het slachtoffer(s) zich gevangene in eigen huis. Voor veel vrouwen is het vertrouwen in de mens op een dusdanige manier geschaad, dat het aangaan van nieuwe contacten of een nieuwe relatie als problematisch wordt ervaren.

Uit onderzoek blijkt dat slachtoffers van stalking kenmerken vertonen die wijzen op een Post Traumatische Stress Stoornis, kortom **PTSS**. De kenmerken hiervan zijn:

- ▶ hyperactivering, (het gevolg van een voortdurend verwachten van gevaar)
- ▶ dwangmatige herbelevingen, (hangt samen met de onuitwisbare indruk die traumatische momenten achterlaten)
- ▶ vervlakking, (slachtoffers raken verdooft)

De gevolgen hiervan zijn onder meer:

- ▶ vergeetachtigheid of zelfs geheugenverlies,
- ▶ slapeloosheid,
- ▶ prikkelbaarheid of woede uitbarstingen als gevolg van uitputting en angst,
- ▶ moeite met concentreren,
- ▶ overmatige waakzaamheid voor de eigen veiligheid,
- ▶ overdreven schrikreacties.

Mocht de stalking stoppen, dan blijft de stalker nog lang voortleven in de gedachte van de belaagde. Een belaagde kan gewoonweg niet geloven dat de stalking echt gestopt is.

4. STAPPENPLAN**Wat doet de politie****4.1 Aangifte:****1^e gesprek.** De Intake.

Het verhaal aanhoren van betrokkene(n) / aangever(ster). Maak een uitgebreide mutatie of begin van start aangifte op met daarin een goede tijdslijn verwerkt om de stelselmatigheid van het stalken aan te tonen. Maak van de eerste bevindingen een PV-gemoedstoestand (omschrijving mentale, fysieke, materiele en immateriële schade) op omdat in dit gesprek vaak de emoties eruit komen. Het is een hele drempel voor slachtoffers om naar de politie te gaan.

Let op!

Vaak heeft u te maken met een strafbaar feit dat onderdeel uitmaakt van een reeks feiten. Samen vormen ze dan het stelselmatige en terugkerende wederrechtelijke gedrag. Is het een enkel feit, dan is het verstandig daar een aangifte van op te nemen. Verplaats u in de positie van het s.o.-er om hem / haar te begrijpen. Stalking is vaak een psychische mishandeling. Uitreiken van naam verbalisant en het uitreiken van de ISP-infobrief aan slachtoffer is een vereiste. Geef goede uitleg over de adviezen en de te nemen maatregelen. Is het meer dan een feit, dan wordt het tijd voor het doen van een klacht / aangifte van stalking. U maakt dan een afspraak voor een uitgebreide aangifte.

Klacht:

Klacht laten opnemen door H.o.v.J. formulier 149 BPS. (in de praktijk namens een H.o.v.J.)

Analyse:

Mutatie en start aangifte (laten) analyseren en opnieuw uitwerken om meer details te krijgen van de hoofd en / of bijzaken zoals, getuigen, Indirecte getuigen, buren, familieleden, werkgever, collega's van slachtoffer. (door bureau werkvoorbereiding en neem daarna contact op met de gebieds - week O.v.J. of een parketsecretaris van het frontoffice)

2^e gesprek

Opnemen van uitgebreide aangifte.

Omschrijving in het proces-verbaal van aangifte de gehele gemoedstoestand van het slachtoffer.

In BPS:

1. Afspraak op persoon aangeefster
2. Afspraak op persoon verdachte.
3. Afspraak op locatie huisadres, werkadres, school kinderen van aangeefster/ aangever.

STOP DE VERDACHTE:

Neem zo spoedig mogelijk contact op met de verdachte (denk aan de cautie) en vorder hem onmiddellijk te stoppen met zijn handelingen. Wijs hem op de consequenties die zijn handelingen voortbrengen en dat er overleg met het OM plaats gaat vinden om hem strafrechtelijk te vervolgen voor stalking.

VORDER CONFORM ART. 2 POLITIEWET. (Daadwerkelijke handhaving der rechtsorde !)

Let op!

Zeg niet dat de aangever er geestelijk aan kapot gaat, want in veel gevallen kickt hij / zij daar op. Maak van dat gesprek een pv bevindingen en leg zijn antwoord / reactie daarin vast.

4.2 Heterdaad:

Indien collega's de verdachte, in aansluiting op een melding, aantreffen bij de woning van de aangeefster / aangever (of op een andere wijze / locatie) dan is het volgende van belang.

- a. Laat de meldkamer in BPS nakijken of de betreffende personen / locaties voorkomen en of er eerder sprake is van een reeks feiten en dus voortdurende stalking en of huiselijk geweld.
- b. Is voorgaande het geval **dan altijd aanhouden**.
- c. In geval van twijfel staan in elke APV of via Strafrecht wel mogelijkheden om iemand een proces-verbaal te geven en dus aan te houden.

Doe dat dan ook en als u niets heeft.....verwijder die persoon en maak minimaal een mutatie.

Heeft hij een strafbare gedraging gepleegd, bijv;

- ▶ APV artikelen
- ▶ vernielingen (art 350SR)
- ▶ fysieke mishandeling met voorbedachten rade (art 301SR)
- ▶ bedreiging met een misdrijf tegen 't leven gericht (art 285 SR)
- ▶ of zelfs moord (art 289 SR)

in principe altijd aanhouden of doen ophouden en ga zo snel mogelijk naar de aangeefster / aangever. In persoon hoor en zie je het slachtoffer en mogelijk andere betrokkenen waardoor je een indruk krijgt van de **gemoedstoestand** en welk feit(en) er zich heeft (hebben) afgespeeld. **Leg dat vast in een pv**. Neem dan een beslissing tot aanhouding of niet, maar maak in ieder geval een pv van bevindingen omdat opnieuw het stelselmatige, het wederrechtelijke en de bedreigde persoonlijke levenssfeer dient te worden aangetoond.

I.V.S. (inverzekeringstelling)

Op belaging is voorlopige hechtenis van toepassing.

Als je een verdachte van stalking in verzekering stelt altijd i.o.m. H.o.v.J. en / of de week / gebieds O.v.J

4.3. Proces-verbaal

In het proces-verbaal alles omschrijven van de gedragingen van de dader en gebruik maken van de volgende items;

Belaging dient te worden gezien als een psychische mishandeling met voorbedachten rade en is gericht tegen de psychische / mentale en fysieke integriteit van het slachtoffer.

Of wel..

Een geestelijke mishandeling, waarbij de dader –met wie het slachtoffer geen relatie (meer) heeft - herhaaldelijk, op hinderlijke wijze in de leefwereld van het slachtoffer binnendringt, tegen diens wil en met beweegredenen die direct of indirect te herleiden zijn tot de libidineuze (wellustige / seksuele) sfeer.

De elementen in het artikel kunnen als volgt worden uitgelegd:

-Wederrechtelijk

Zonder recht van anderen handelen.

-Inbreuken,

Daar zit in dat de privacygerechtigde de storing in zijn persoonlijke levenssfeer niet gewenst vindt. Wanneer stalking in een bepaalde frequenties plaatsvindt, dan zijn dat inbreuken.

-Vrees

Met vrees wordt een emotie bedoeld, die ieder normaal mens onder vergelijkbare omstandigheden ook zou hebben. Het oogmerk van de dader is gericht op zo'n doen, niet-doen, dulden of het ontstaan van zo'n emotie. Bedreiging staat in zoverre gelijk aan vreesaanjaging, ook al voelt deze persoon zich niet daadwerkelijk bedreigd. Niet het objectieve effect van de gedraging, maar de intentie van de dader is centraal gesteld. Vereist is dat de belager met zijn gedragingen het slachtoffer doelbewust tot iets wil dwingen of het slachtoffer vrees wil aanjagen. Of het beoogde slachtoffer tot iets is bewogen is strafrechtelijk niet relevant. Vrees aanjagen veronderstelt kwaad opzet. Voldoende is dat in het algemeen de inbreuk geschikt en geëigend zou zijn om een bepaalde opstelling teweeg te brengen.

-Oogmerk

Is aanwezig als de belager de gedraging zou hebben nagelaten, indien hij ervan overtuigd was dat het (beoogde) gevolg niet zou intreden. Het oogmerk moet bestaan op het moment van de gedraging. Voorwaardelijk opzet is niet voldoende.

-Persoonlijke levenssfeer,

Van belang is daarbij of een ander persoon (te vergelijken met een slachtoffer) de handelingen en activiteiten van de belager ook zou ervaren als inbreuk op zijn / haar privacy. Het moet voor de verdachte duidelijk zijn geweest dat hij door zijn handelingen inbreuk maakte op de persoonlijke levenssfeer van aangever / benadeelde (AAB).

Artikel 8 EVRM: privacy is omschreven als een rechtsgoed waaraan men ook deel heeft als men de ruimtelijke beslotenheid van huis, tuin of erf verlaat (denk aan belaging op **werkplek**).

Het strekt zich uit naar ruimtelijkheden die niet gefixeerd zijn naar tijd of plaats. Het houdt ook in het hebben van recht om contacten met anderen aan te gaan en te ontwikkelen. (Bijv: Indien dus een verdachte een contact / straatverbod heeft met de AAB, dan is het achtervolgen, het spugen, het schelden, het fluiten, het zwaaien en het zich zonder redelijk doel ophouden in de onmiddellijke nabijheid van de woning van AAB en de school of vereniging van haar kind(deren), waarbij de verdachte deels in strijd met het overeengekomen en het opgelegde straatverbod handelde, een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van AAB.)

-Stelselmatig,

Hangt af van de duur, de plaats, de intensiteit, de continuïteit en de frequentie, waarbij met name de combinatie van de verschillende elementen doorslaggevend zal zijn.

(Bijv. Door fluiten, zwaaien, spugen etc. heeft de verdachte steeds kenbaar gemaakt bij AAB in de buurt te willen zijn.)

In stelselmatig zit het woord herhaaldelijk opgesloten maar dat is niet hetzelfde. Stelselmatig heeft ook iets van intensiteit en planmatigheid. Dat is nl ook de kern van het onrecht bij belaging. Door zijn handelingen geeft hij steeds duidelijk kenbaar aan steeds in de buurt van zijn slachtoffer te willen zijn.

- Strafmaat,

Bij bewezen feit neemt het hof mee dat de handelingen van verdachte een grote invloed heeft gehad op het leven van AAB. Angst voor.. .., geen boodschappen meer doen; kinderen niet meer buiten durven laten spelen; niet meer fietsen; arbeidsongeschikt raken, psychologische behandelingen etc.

- Klachtdelict,

Arrest van het hof te Arnhem 25-11-02; indien men de aangifte en klacht heeft gedaan tov een politieambtenaar niet zijnde een H.o.v.J. dan kan dat hersteld worden door die klacht alsnog met de aangifte voor te leggen bij een H.o.v.J. omdat de AAB n.l. de bedoeling had met het doen van een aangifte dat er een vervolging zou worden ingesteld. (parketnummer 21-003887-02)

Let op:

Dagboek; laat het slachtoffer een dagboek bijhouden voor de data en tijden en kort omschrijving van de strafbare gedragingen van de dader.

Telefoon; evt. Antwoordapparaat aanschaffen en gesprekken opnemen en overhandigen aan de politie. (niet opdracht geven om gesprek op te nemen omdat dat onder afluisteren valt! Burger mag wel uit eigener beweging het telefoongesprek opnemen.)

-Slachtofferhulp;

Verwijs haar / hem naar Slachtofferhulp of Maatschappelijk werk.

Uitreiken; **Brief voor slachtoffers van stalking.**

-Sporen:

Bij het aangereikt krijgen van post denk dan aan:

DNA, (lijmstrook en postzegels)

Dacty,

Handschriftvergelijking.

-Gemoedstoestand van het slachtoffer.

Omdat veel politiemensen nogal moeite hebben met de omschrijving van emoties van een slachtoffer heb ik een groot aantal zinnen uit belagingsonderzoeken samen gevat in een bestand. Dat bestand is opvraagbaar bij mij Theloosen.

Regiopolitie Gelderland-zuid Geert Theloosen, in samenwerking met projectbureau huiselijk geweld (Henk Papendorp)

U heeft gesproken met een medewerker van;

Regiopolitie Gelderland-zuid

Naam :

Mutatienummer :

Directe telefonische hulp:

Bureau Maatschappelijke werk, algemeen telefoonnummer 0900-8433

Tiel 0344-621684

Nijmegen 024-3232751

Slachtofferhulp, algemeen telefoonnummer 0900-0101

Tiel 0344-633008

Nijmegen 024-3233322